

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ

5.2 ระเบียบวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากหลายทฤษฎี ประกอบด้วย แนวคิดเรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล แนวคิดเรื่องความพึงพอใจในงานตามทฤษฎีการจูงใจของ Herzberg แนวคิดเกี่ยวกับความเครียดจากงาน ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีบทบาท เป็นแนวทางในการศึกษา ตลอดจนศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ที่ปฏิบัติงานตามสถานอนามัย ในเขตพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในระดับสถานอนามัยไม่น้อยกว่า 2 ปี (นับถึง วันที่ 30 กันยายน 2537) จำนวน 198 คน โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น เก็บการรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้มีการดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรง และนำไปดำเนินการทดสอบ กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลในจังหวัดชัยภูมิ จากกลุ่มที่ผู้ศึกษาไม่ได้เลือกเป็นประชากรตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach' Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อถือได้ ของแบบสอบถามรวม 0.88 ซึ่งจัดได้ว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่รวบรวมได้ วิเคราะห์โดยใช้เครื่อง Microcomputer โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/Pc+ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติการหาสัมประสิทธิ์กับสัมพัทธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบสมมติฐานและระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พหุการณัประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ฯ

5.3. ผลการศึกษา

5.3.1. ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขดังกล่าว มีประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ฯ รวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง เฉลี่ย 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.524 และเมื่อแยกศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน ปรากฏผล ดังนี้

- 1) ด้านการให้บริการ 5 สาขา ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ฯ อยู่ในระดับสูงเฉลี่ย 4.471 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.409
- 2) ด้านสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานและพัฒนาชนบท ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ฯ อยู่ในระดับสูง เฉลี่ย 3.722 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.522
- 3) ด้านการบริหาร ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ฯ อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.449 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77
- 4) ด้านวิชาการ ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ฯ อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 3.359 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.603

5.3.2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ

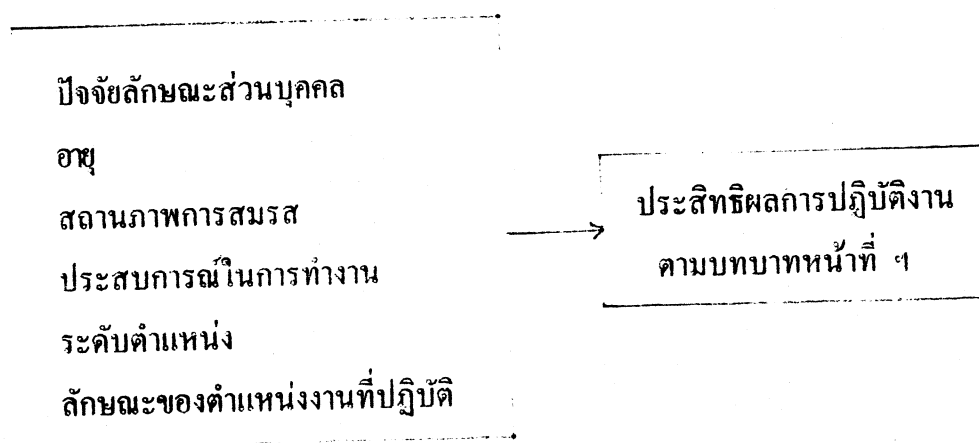
- 1) การทดสอบสมมติฐานของการศึกษา และศึกษาถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ฯ ในลักษณะความ

สัมพันธ์ 2 ตัวแปร (Bivariate Relationship) เพื่อหาทิศทางและระดับของความสัมพันธ์ โดยใช้วิธีการหาสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ๑ แต่เป็นความสัมพันธ์ในระดับที่ต่ำ มีค่า r อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.35 ได้แก่

1) ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ สถานภาพการสมรส ประสบการณ์การทำงาน ระดับตำแหน่ง และลักษณะตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ

สรุปเป็นแผนภูมิการศึกษาตามสมมติฐาน ข้อที่ 1 ตามแผนภูมิที่ 5

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ

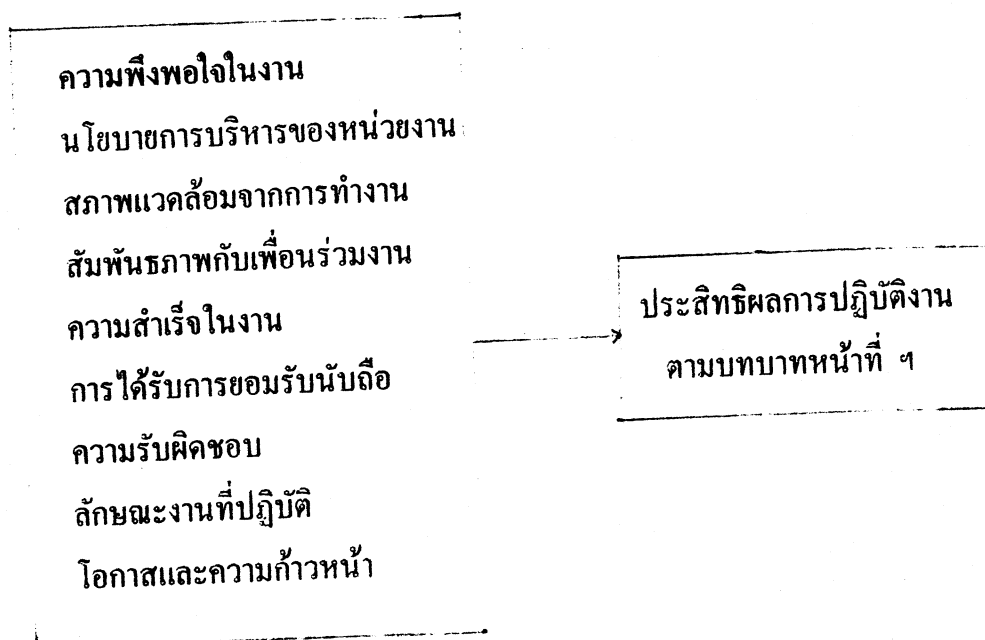

แผนภูมิที่ 5 แสดงผลการศึกษาตามสมมติฐานข้อที่ 1

2) ปัจจัยด้านความพึงพอใจในงาน ประกอบด้วย นโยบายการบริหารงาน สภาพแวดล้อมจากการทำงาน สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานและผู้อื่น ความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ โอกาสและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

สรุปเป็นแผนภูมิการศึกษาตามสมมติฐาน ข้อที่ 2 ตามแผนภูมิที่ 6

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านความพึงพอใจในงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล
การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ

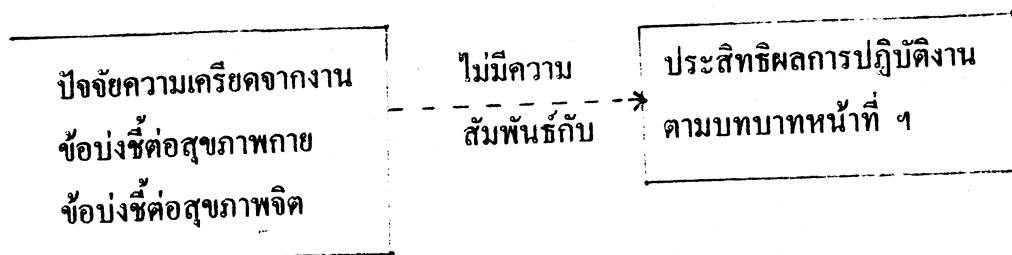

แผนภูมิที่ 6 แสดงผลการศึกษาตามสมมติฐานข้อที่ 2

1.3 ปัจจัยความเครียดจากงาน จากการศึกษพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับ
ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ใน
จังหวัดชัยภูมิ

สรุปเป็นแผนภูมิการศึกษาตามสมมติฐาน ข้อที่ 3 ตามแผนภูมิที่ 7

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยด้านความเครียดจากงานไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล
การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ

แผนภูมิที่ 7 แสดงผลการศึกษาตามสมมติฐานข้อที่ 3

5.2.3) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหลายตัวแปร(Multivariate Relationship) ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการทำนายความผันแปร ของประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้แก่ ปัจจัยลักษณะของตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ ปัจจัยความพึงพอใจในงาน ปัจจัยโอกาสและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ปัจจัยนโยบายการบริหารของหน่วยงาน ปัจจัยระดับตำแหน่ง และปัจจัยการได้รับการยอมรับนับถือ โดยทั้ง 6 ปัจจัยดังกล่าวร่วมกันอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิได้ ร้อยละ 30.14

สรุปเป็นแผนภูมิการศึกษาตามสมมติฐาน ข้อที่ 4 ตามแผนภูมิที่ 8

แผนภูมิที่ 8 แสดงผลการศึกษาตามสมมติฐานข้อที่ 4

สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลปัจจัยด้านความพึงพอใจในงาน และปัจจัยด้านความเครียดจากงาน ที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ๑ โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ

ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล
ลักษณะของตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ
ระดับตำแหน่ง

ปัจจัยด้านความพึงพอใจในงาน
ความพึงพอใจในงานรวม
นโยบายและการบริหารของหน่วยงาน
โอกาสและความก้าวหน้า
การได้รับการยอมรับนับถือ

ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน
ตามบทบาทหน้าที่ของ
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

5.4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

5.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากผลการศึกษาครั้งนี้

1) ควรมีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล โดยการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้วยการ ส่งเสริมทางด้านวิชาการให้มีการศึกษาวิจัย ในลักษณะที่เป็นการวิจัยในพื้นที่ (Area - base) เพื่อสร้างความเป็นชุมชนทางวิชาการ (Academic Community) โดยให้เจ้าหน้าที่สามารถร่วมการวิจัยและสามารถปฏิบัติการวิจัยได้ เพราะจากผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดชัยภูมิ มีผลการปฏิบัติงานด้านนี้ในระดับต่ำ เฉลี่ย 2.116 เท่านั้น

2) สร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยอาศัยทฤษฎีการจูงใจของ Herzberg ทั้งปัจจัยด้านการบำบัด (Hygiene Factors) และปัจจัยการจูงใจ (Motivation Factors) โดยดำเนินการควบคู่กันไป เพราะผลจากการวิจัยก็ได้พิสูจน์แล้วว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในครั้งนี้ ประกอบด้วยปัจจัยทั้งสองด้าน โดยปัจจัยที่น่าจะได้รับการส่งเสริมจากการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นโยบายและการบริหารงาน โอกาสและความก้าวหน้าของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล การสร้างการยอมรับนับถือ

5.4.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อสรุป และขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ในระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด โดยเปรียบเทียบประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกลุ่มที่มีประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ สูง กลาง ต่ำ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อที่จะได้ทราบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีผลกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานที่แท้จริง

2) ควรจะได้มีการศึกษาเชิงคุณภาพ และการวิจัยตรวจสอบเอกสาร ควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบและยืนยันผลการศึกษา

3) ควรมีการศึกษาในระดับมหภาค โดยศึกษาในทุกภาคของประเทศเพราะในแต่ละพื้นที่ จะมีปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ แตกต่างกันไป เพื่อที่จะได้มีข้อมูลอย่างเพียงพอ เพื่อการวางแผน ส่งเสริม

พัฒนาศักยภาพ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลได้ถูกต้องที่สุด

4) ในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป น่าที่จะมีการศึกษารายละเอียดของแต่ละเรื่อง ๆ เช่น ศึกษาประสิทธิผลงานด้านต่าง ๆ คุณภาพของการให้บริการ ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการต่อการให้บริการ เป็นต้น

5.4.3 ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

ผลจากการศึกษาทำให้ทราบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ระดับตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมแล้วอยู่ในระดับสูง ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ฯ ให้มีประสิทธิภาพในระดับที่สูงสุด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของการบรรลุสุขภาพที่ดีด้านหน้า มีข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา ดังนี้

1) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การจัดหาสิ่งสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การส่งเสริมให้มีการสร้างความสำเร็จในงาน ส่งเสริมและสร้างความรับผิดชอบ ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ โดยการบรรจุและแต่งตั้งกลุ่มที่รักษาการในตำแหน่ง ให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีนอนมัย

2) ในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายของงานสาธารณสุขด้านต่าง ๆ ควร มีการชี้แจงและทำความเข้าใจ ระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพราะจากผลการศึกษาได้ชี้ชัดแล้วว่า นโยบายในการบริหารของหน่วยงานควรมีการกำหนดให้ชัดเจนรวมถึงในการควบคุม กำกับการนิเทศติดตาม ให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ควรได้รับการชี้แนะ แนะนำจากศูนย์เฝ้าระวังที่มีความรู้และประสบการณ์

3) การจัดทำระเบียบ ทะเบียนและรายงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่พบว่ามีความซ้ำซ้อน ทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านนี้ไม่ดีเท่าที่ควร โดยมีการปฏิบัติได้ เฉลี่ย 2.26 ทั้งนี้เพราะต้องเสียเวลากับการบันทึก จัดทำทะเบียนทะเบียนรายงานมากจึงควรมีปฏิรูประบบระเบียบ ทะเบียนรายงานใหม่ โดยพัฒนาปรับปรุงแบบฟอร์มที่ใช้ควรเป็นแบบที่ง่ายและสะดวกในการจัดเก็บ ไม่มีความซับซ้อนเพื่อที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเหล่านี้จะได้มีการเก็บรวบรวม ข้อมูล รายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำข้อมูลจากระเบียน ทะเบียนรายงานไปใช้ในการบริหาร วางแผนพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ